

PLENUMSFOREDRA

Morfologi – noen tendenser i nyere forskning

Av Svein Lie

1. Om morfologiske kategorier

Det meste av det som er skrevet om morfologi, går på en eller annen måte ut fra som gitt de morfologiske kategoriene som fins, og vil prøve å analysere disse. Vi skal her aller først gå litt bak disse problemene og se litt på hvorfor vi har de kategoriene vi har.

Et nyttig utgangspunkt kan da være å betrakte grammatikken som et sett moduler: fonologi, morfologi, syntaks og kanskje mer. Det som er interessant for oss her, er at størrelsen på disse modulene ikke er fast, men at et språk uttrykker noe i en modul som et annet uttrykker i en annen modul. Især gjelder det morfologi og syntaks, nemlig slik at noen språk har en fattig morfologi og rikere syntaks, mens andre har det omvendt. Vietnamesisk har ingen bøyning og orddanning (i betydningen avledning og sammensetning), så den morfologiske komponenten blir her derfor liten og den syntaktiske desto større. I eskimoisk er det tvert om, det meste uttrykkes i morfologien, og syntaksen blir derfor fattigere.

Forholdet morfologi - syntaks kan også endre seg over tid: Vi pleier å regne med at det er en sammenheng mellom bortfall av kasus i norsk og fastere leddstilling. Med andre ord kan vi si at den syntaktiske komponenten har vokst på bekostning av den morfologiske.

I norsk har vi disse bøyingskategoriene: genus, numerus, kasus (rester av), bestemthet, grad, tempus, modus og diatese. Men hvorfor har vi akkurat disse og ikke andre? De kan ikke være universelle, for andre språk har til dels andre kategorier. På den andre sida går flere av disse igjen fra språk til språk, så det er ikke helt tilfeldig heller.

En grammatisk kategori av den typen vi snakker om her, dvs. en morfosyntaktisk kategori, uttrykker vanligvis et eller annet semantisk forhold. Nå er det jo et utall av semantiske forhold som skal uttrykkes, hvorfor så disse?

Dette spørsmålet skal jeg ikke ta på meg å svare på, men jeg vil nevne noen som i allfall prøver å svare på deler av spørsmålet.

Derek Bickerton (1981) lanserer på grunnlag av studiet av pidgin- og kreolspråk teorier om hvordan menneskehetens språk har oppstått. Og dersom han har rett, så kan en si at når språk utvikler et artikkelsystem med visse egenskaper, et verbalsystem med de og de bøyingskategorier, så skyldes det vårt **bioprogram**, vår biologiske språkarv som gjør at vi utvikler de og de kategoriene.

Disse teoriene må vel foreløpig anses som spekulasjoner, så jeg vil ikke gå nærmere inn på dem her. Vi skal i stedet se nærmere på noen kategorier som finnes i norsk, og hvorfor de er til.

I noen tilfeller er det vanskelig å si hvorfor kategoriene finnes i noen språk og ikke i andre. Det gjelder bl.a. numerus-kategorien (ved substantivet), som finnes i alle europeiske språk, men ikke i øst-asiatiske. Det samme kan en si om genus, som spesielt er kjent i indo-europeiske språk, men historisk må det være en levning fra ei tid da substantivene ble gruppert etter biologisk kjønn.

Noe annerledes er det med kasus. Heller ikke denne kategorien er universell, men vi kan her finne noen grunner til at den fins eller ikke fins. Det er et velkjent faktum, som også ble nevnt ovenfor, at kasus uttrykker syntaktiske funksjoner, som igjen også kan uttrykkes på annen måte: ved partikler (japansk) eller ved leddstilling (moderne norsk). Vi kan altså si at dette kan **koderes** på forskjellige måter, enten ved morfologiske kategorier eller gjennom syntaks, og behovet for å skille mellom syntaktiske funksjoner må antas å springe ut fra behovet for å skille mellom disse semantiske rollene, først og fremst agens og patiens.

Vi kan gå litt videre på denne veien: I moderne norsk uttrykker leddstillingen riktignok syntaktisk funksjon, men ikke bare. En annen funksjon er å angi informasjonsmessig struktur, tema/rema o.l. (Et tredje forhold som bestemmer rekkefølgen, er rytme: om leddene er trykklette/trykketunge o.l.) Den temamarkerende funksjonen er hovedgrunnen til at vi har et åpent felt først i setningen i norsk, forfeltet.

Men tema/rema har også med kjent/ukjent å gjøre – eller bestemt/ubestemt. I et språk med såkalt fri leddstilling, f.eks. russisk, vil tema, som er kjente ledd, stilles først, og rema, ukjente ledd, komme seinere. Den forskjellen vi gjør på *ei bok* og *boka*, får derfor russisk fram ved leddstilling. Jeg vil derfor sette fram som en hypotese (som jeg ikke har sett i den form før) at framveksten

av bestemte artikler i vesteuropeiske språk skyldes den etter hvert fastere leddstillingen i disse språka.

Også visse former for kongruens (ikke kategorien, men anvendelsen av kategorien) kan settes sammen med leddstillingen. Når vi f.eks. har genus-, numerus- og kasuskongruens fra substantiver til adjektiver og artikler i en NP, så viser denne kopieringen av et morfosyntaktisk trekk hva som hører til dette leddet. Når det er en viss frihet med hensyn til plassering av delene av et ledd, vil kongruensen fortelle hva som hører sammen og eventuelt entydiggjøre, som i følgende eksempel fra islandsk (fra Werner 1983):

Hann gaf syni hinum skip

Hann gaf syni hitt skip.

Med fastere leddstilling vil kongruensen bygges ned, som i norsk, eller enda mer: engelsk.

Vi ser altså at på flere punkter er det en arbeidsfordeling mellom morfologi og syntaks, som viser at vi ikke kan få en dekkende forklaring på morfologiske fenomener uten å se dem i sammenheng med syntaks.

En annen innfallsvinkel til dette finner en innafor det som har vært kalt universell grammatikk, først og fremst Greenberg (1963 og 1978). Ut fra studiet av en rekke språk setter han opp en del implikasjoner mellom ulike kategorier.

1. Hvis et språk har bøyning, har det også avledning.
2. Hvis et språk har kjønn, har det også tall.
3. Alle språk har pronomen – minst tre personer og to tall.
4. Hvis et språk har tall og kasus, har det alltid tall mellom stamme og kasus.
5. Det fins ikke noe språk der flertall ikke har noen allomorfer som er lik ikke-null.
6. Aldri flere kjønnskategorier i flertall enn i entall.

(Liknende synspunkter har en innafor naturlig morfologi (jf. nedafor): I markerte kategorier er det mer utjevning, mindre allomorfi og mindre suppletivisme.)

En sak er hvilke kategorier som finnes, en annen hvordan de blir koda. Bybee (1985) har teorier om dette. Hun setter opp en skala for grad av **fusjon**:

Leksikalsk – avledning – bøyning – frie grammatiske ledd – syntaktisk.

←-----→

Hva bestemmer hva som kommer hvor? Eller hva slags koderingsprinsipper følger språket?

Bybee setter opp to begreper:

1. **Relevans:** En betydning er relevant for et annet betydningselement hvis det semantiske innholdet til det første berører eller modifierer det semantiske innholdet til det andre (s. 13). Og Bybee mener så at jo større relevans, jo mer fusjon får vi (og også mer morfofonematiske vekslinger). Et eksempel: Om en tar det semantiske innholdet «å gå i vann», så kan en si at i vann, altså hvor en går, har stor relevans for det semantiske innholdet, ergo blir uttrykket kodifisert leksikalsk, som norsk *vade*. Et annet eksempel: Aspektforhold, f.eks. «begynne å» har stor relevans og blir ofte leksikalisert, som f.eks. norsk *bli*, *gjøre*, *fullføre*, tysk *greifen*, *ergreifen*. Tempus derimot har liten relevans og blir sjeldnere leksikalisert og uttrykkes oftere ved bøyning. Person (ved verb) blir sjelden eller aldri leksikalisert.

2. **Generalitet:** Bøyingkategorier må være anvendbare på alle stammer av de aktuelle syntaktiske kategoriene hvis vi har det vi kan kalle stor generalitet. Om vi tar en kategori som tempus, så er den oftest anvendbar på alle verb, og vi har dermed stor generalitet, og vi får derfor bøyning. Også modus har stor generalitet og blir uttrykt oftest ved bøyning. Kausativ finnes i mange språk, oftest som bøyning. Men betydningen endres mye fra det enkelte verb, og generaliteten blir derfor liten, og det blir derfor ofte leksikalisert i stedet. (I slaviske språk er aspekt sjelden 100% generelt, vi har ofte bibetydninger, og vi har derfor snarere avledning enn bøyning.) Om vi tar et eksempel som uttrykkene «gå gjennom»/ «svømme gjennom», kan vi si at begrepet «gjennom» ikke finnes ved mange verb, og vi får derfor ikke egen bøyingskategori. Vi har altså svært liten grad av generalitet.

Vi ser altså at begreper som relevans og generalitet kan være med å forklare hvordan grammatiske kategorier blir uttrykt. Men begrepene kan også være med til å forklare rekkefølgen på endingene, nemlig slik at endinger som har større relevans, kommer nærmest stammen. Vi ser f.eks. i norrønt *kastadi* at tempus kommer foran person og tall, og i *hestarnir*: tall foran bestemthet¹.

2. Naturlig morfologi

Ei sak er hvilke morfologiske kategorier vi har, et annet hvordan de markeres. Dette har vært sentralt i Naturlig morfologi. Dette er en retning som har

vært framtrepende på tyskspråklig grunn og teller navn som Wurzel (DDR), Mayerthaler (Vest-Berlin) og Dressler (Wien). (Også Bybee står disse nær, men henviser ikke til disse.)

Retningen springer ut av Natural Phonology (Stampe o.fl.), som hevder at fonologiske prosesser ikke bare kan settes opp for å gi flotte systemer, men må begrunnes ut fra ytre forhold, f.eks. fysiologiske o.l. Reglene må altså være naturlige.

På samme måte tenker tilhengerne av Naturlig morfologi. Mayerthaler (1981) mener at en morfologisk prosess eller et morfologisk system er naturlig dersom det

- er utbredt
- blir ervervet tidlig (hos barn)
- er forholdsvis resistent mot språkforandring.

Et sentralt begrep hos Mayerthaler er **markert**. Jo mer naturlig et morfologisk fenomen er, jo mindre markert er det – og omvendt.

Hva er det så som gjør noe markert? En viktig nøkkel til å fastlegge det, er å ta utgangspunkt i talersituasjonen. Det som refererer til denne, er mindre markert enn det som ikke gjør det. Derfor er

subjektet	mindre markert enn	andre NPer
1. person	mindre markert enn	andre personer
presens	mindre markert enn	ikke-presens
indikativ	mindre markert enn	konjunktiv
entall	mindre markert enn	flertall
her/nå	mindre markert enn	der/da

osv.

Dessuten er

maskulinum	mindre markert enn	femininum
positiv	mindre markert enn	negativ

m.m.

Vi snakker nå om semantisk markert (noe er «markiert»). Mayerthaler skiller det fra formell markering (merking) (noe er «merkmalhaft»). Disse faller ikke sammen, men et av Mayerthalers poenger er at det som er semantisk markert, vanligvis også er formelt merket. Eller for å si det på en annen måte: Den semantiske asymmetrien får vanligvis et tilsvarende asymmetrisk uttrykk. Og gjerne da slik at det som semantisk er «mer», skal også formelt være «mer».

Vi kan si at vi har to varianter av markering:

Sterk: umarkert ingen ending:
hest – hester

Svak: umarkert relativt mindre merket enn markert:
jente – jenter

Når denne asymmetrien foreligger, har vi **konstruksjonell ikonisme**.

Innafor måten å merke på kan en gradere: Vi har maksimal ikonisme når den markerte kategorien er merket med et eget segment som legges til (segmentalt-additivt). Svakere merking har vi ved andre endringer, f.eks. *bror* – *brør*, enda svakere uten merking, *hus* – *hus* o.l.

Videre: Kodering av et paradigme bør også følge prinsippet om **uniformitet**: én funksjon – én form: dvs. vi bør ha færrest mulig eller ingen allomorfer og eventuelt også entydige morfemer.

Koderingen bør også være **transparent**: Det bør være klare grenser mellom segmentene.

Mayerthaler mener altså at disse og andre regler er naturlige og kan forklare noe av hvorfor paradigmene er slik de er. Og – mener han – de kan også forklare hvordan språkendringer skjer, f.eks. det vi ofte samler under begrepet fonologi. Et eksempel: I norrønt endte genitiv på -s eller -ar. Men -s overtar overalt fordi det er mer entydig enn -ar, som også har andre funksjoner.

Et eksempel fra Wurzel (1984a:31): Norrøne maskuline an-stammer skulle i nominativ flertall ende på vokal i gammelnorsk etter lydreglene (antakelig *granna*). Endinga er ikke entydig (uniform) og ikke merket. Derfor overtas -r fra andre stammer. (Jf. at i nominativ entall tar ikke -r over.)

Et tredje eksempel: En kan også si at når *husa* eller *huso* i norske dialekter i dag ofte går over til *husene* eller *husan* så kan det være fordi *a* eller *o* ikke er entydige markører av flertall.

Dette er altså ikke argumenter mot analogi, men å forklare noe som analogi er ikke nok: Vi har mange potensielle analogier som aldri realiseres – hvorfor får vi så noen og ikke andre? Og hvilken retning tar analogien? Vi ser f.eks. at når unntak fra en regel forsvinner ved analogi, er det klart at markerthet spiller en rolle for resultatet. Vi får f.eks. *drepe* – *drap* > *drepe* – *drepte*, men ikke **drape* – **drapte*, dvs. det er vokalen i den umarkerte formen som vinner. Tilsvarende kan *spørre* – *spurte* bli til *spørre* – *spørte*, men aldri til **spurre* – *spurte*. Og hvis suppletivismen i *god* – *bedre* blir borte, så blir det *god* – *godere* (svensk *godare*), ikke **bed* – *bedre* (Mayerthaler, Bybee).

De samme prinsippene kan også anvendes på orddanning, slik f.eks. Dressler (1983) har gjort.

De allmenne reglene for naturlighet som bl.a. Mayerthaler setter opp, stemmer ikke alltid. Det er flere andre faktorer som spiller inn.

Wurzel (1984a, 1984b) legger stor vekt på at systemet i det enkelte språk styrer utviklinga – av og til stikk imot det som er naturlige tendenser ellers. Eller: det som er naturlig i norsk, er ikke nødvendigvis naturlig i arabisk eller kinesisk.

Wurzel tenker da på egenskaper som

- hva slags grammatiske kategorier som finnes (bøyingsklasser)
- har språket fusjonerte endinger eller separate (agglutinerende)
- har språket bøyingsklasser (som norsk) o.l.

De strukturelle egenskapene vinner ofte over den systemuavhengige naturligheten: *leksikon* – (pl.) *leksika* blir til *leksikon* – *leksikon* el. *leksika* sjøl om plural dermed ikke blir markert ikonisk.

Systemet tvinger også nye ord inn i bestemte bøyingsklasser uavhengig av statistikk. Mens bokmål har -er i flertall av de fleste substantivene, vil systemet tvinge nye ord som *kabinkrysser* o.a. inn i systemet for *lærer*: *kabinkryssere*, *pønkere*, *burkinere*.

Her er det formelle egenskaper som styrer. Men semantiske kan også bidra. I norrønt var feminine konsonantstammer ofte ord for dyr (*kýr*, *mús*, *gás* ...) og trakk til seg ord for dyr fra andre stammer: *hind*, *gnd* o.fl.

3. Modeller

Vi har til nå sett på hva som kan bli morfologiske kategorier og hvordan morfologiske kategorier blir kodert. Vi skal nå se på hvordan morfologien kan beskrives.

Etter Hockett (1954) pleier en å snakke om tre forskjellige modeller for morfologisk beskrivelse:

1. Item and arrangement (IA)
2. Item and process (IP)
3. Word and paradigm (WP).

IA er den tradisjonelle strukturalistiske modellen, slik vi kjenner den især hos de amerikanske strukturalistene (og i Norge fra Borgstrøms bok i språkvitenskap). En går ut fra at først setningen og siden det enkelte ord deles inn i sine ICer ned til den enkelte morf. Det enkelte ord består altså av en eller flere morfer som kommer etter hverandre. Morfene hører til forskjellige morfemer hvis de har distinktiv funksjon, hvis ikke, hører de til samme morfem.

En slik analyse passer godt på agglutinerende språk, som f.eks. tyrkisk,

men på språk der grensene mellom morfemene er noe mindre tydelig, er den mer problematisk. En kan nok si at i norrønt *gestum* er -um dativ flertall, men hva flertallsmorfemet er og hva dativmorfemet er, er det ikke lett å si. En kan nok si at når flertall av *hus* heter *hus*, så har vi likevel et flertallsmorfem, her representert ved allomorfe null. Noe verre er det ved flertall av *mann*, altså *menn*: her må en også si at det leksikalske morfemet har en allomorfe: *menn*, og at flertall realiseres ved null. En liknende analyse får en ved preteritum av sterke verb i norsk, f.eks. *sang*. Og det kan bli enda verre. I bergensk vil bestemt form av *kveld* hete /kve:el/, og det blir da nokså vanskelig å si hvor bestemtformmorfemet egentlig befinner seg. I noen språk blir disse problemene hyppigere enn i andre, f.eks. i arabisk og hebraisk, hvor rota i et ord består av tre konsonanter, og bøyning og avledning består i å forandre vokalene imellom.

Med et uttrykk fra noe seinere tid kan en si at denne metoden består i at en tar overflatestrukturen og deler opp i de minste betydningsbærende bitene en finner, men denne metoden har sine begrensninger når de betydningsmessige enhetene ikke svarer helt til segmenter i overflata.

IP er en dynamisk modell, ikke statisk som IA. Den skiller seg fra IA ved at en i morfemanalysen går ut fra en basisform, som etter visse regler kan skrives om til andre. Vi kan f.eks. si at *menn* kan analyseres som *mann* + plural, som så skrives om til *menn*. I motsetning til IA får én leksikalsk form forrang foran de andre (her *mann*), og denne formen kan endres når det blir lagt til et nytt morfem. (Disse endringene er emnet for en egen del av grammatikken: morfofonemikk eller morfofonologi.)

En vil her i dag lett assosiere denne måten å analysere på med TG-grammatikk, og delvis med rette. Mye av tankegangen her er inkorporert i TG-grammatikk. Men analysen stammer ifølge Hockett fra Boas og Sapir, og flere strukturalister brukte denne modellen i sin analyse.

Både IA og IP oppfatter de morfosyntaktiske egenskapene som en serie av enheter (morfemer). Dette er annerledes ved WP. WP-modellen er en slags variant av den tradisjonelle metoden å beskrive morfologien på. En oppfatter da ordet som den minste enheten som er relevant for den syntaktiske beskrivelsen, men ordet har visse faktorer som kan settes opp i en matrise e.l. Ordet *gestum* er da dativ plural av *gestr*, men kan ikke deles inn i egne morfer som skulle uttrykke dativ eller plural. Det er egenskaper (morfosyntaktiske trekk) ved ordet på samme måte som *kvinne* kan ha de semantiske faktorene [+kvinnelig], [+menneskelig] osv.

WP tar ikke stilling til om faktorene er serialisert. En oppfatter ordet som en enhet hvor en uttrykker både leksemet og eventuelle morfosyntaktiske faktorer. En vil si at *gestum* er lik dativ plural av *gestr* uten å dele i segmenter med hver sin betydning.

Denne modellen har vært grundig beskrevet og anbefalt av P.H. Matthews (1974), som igjen har vært mønster for framstillingen (av R. Theil Endresen) i Bjorvand m.fl. (1982).

Forskjellen mellom IP og WP er kanskje ikke så stor som den synes med det samme. Slik Matthews har beskrevet modellen, er den i en viss forstand dynamisk. Også Matthews tenker seg at en går ut fra en grunnform (stamme) og så legger på endingene (bøyingformativene) e.l. Dermed kan en inkorporere i modellen fonetiske regler som spiller en rolle for endingene, f.eks. retroflekttering i *hørt* (pts.), bortfall av e i *maten* m.m. En rein segmentering av formene slik de finnes (som i IA) vil ikke få fram de allomorfiske vekslingene vi her får og som er et resultat av fonologiske forhold i norsk, som i alle fall må uttrykkes et sted i språkbeskrivelsen. Når det gjelder IP og WP, ser den viktigste forskjellen ut til å bli at WP ikke oppfatter flertall, dativ o.l. som sekvensielle enheter, men som noe som er knytta til hele ordet, mens det i IP oppfattes som morfemer som kan atskilles sekvensielt i språkbeskrivelsen.

Denne måten å betrakte morfologien på gjør at et begrep som morfem kan opprettholdes, men må da forstås som en regel og ikke en «ting» (Janda 1983). Når en skal sammenlikne de forskjellige modellene, kan en nok si at WP bedrer tar vare på alle de ulike måtene et ord kan endres på i et paradigme (eller ved avledning), som f.eks. i (etter Bergenholtz/Mugdan 1979): 1. affigering, 2. reduplikasjon, 3. substitusjon, 4. elisjon, 5. suprasegmentale endringer.

4. Morfologien i språkbeskrivelsen

Problemstillingen her kunne formuleres som et spørsmål: Morfologien – fins den? Spørsmålet om morfologien fins, – om vi ser bort fra at den selvfølgelig fins i og med at det er noe som noen har beskrevet som morfologi – er egentlig om det finnes egenskaper/regler/prinsipper i morfologien som ikke kan avledes av egenskaper/regler/prinsipper i andre komponenter (syntaks eller fonologi).

En kan i prinsippet tenke seg språkteorien som

- 1) enhetlig: et system dekker alle sider ved språket
- 2) flere systemer (komponenter) med egne prinsipper for beskrivelse.

Det siste synet innebærer at vi har det som har vært kalt **høy modularitet** (Zwicky 1983, Hale m.fl. 1977). Det spørsmålet vi reiser her, har vært sett på ulikt hos grammatikerne gjennom tidene.

I tradisjonell grammatikk er morfologien tydelig nok (dvs. morfologien er lik bøyingslære, noe sjeldnere også orddanningslære). Morfologien går da gjerne under navnet formverk (eller bøyning).

I strukturalismen blir ofte morfologien metodisk behandla som syntaksen, og kan t.o.m. slås sammen med den (som i Borgstrøm 1973, hvor morfemikk er lik morfologi pluss syntaks).

I transformasjonsgrammatikken er morfologien lite synlig. Chomsky har en syntaktisk komponent og en fonologisk komponent, men ikke en morfologisk. Morfologien blir fordelt på disse to komponentene. I frasestrukturreglene har vi regler som f.eks.

Aux → Tempus, Modus ...

Tempus → $\left\{ \begin{array}{l} \text{Pres} \\ \text{Pret} \end{array} \right\}$

Pret → te ...

Her er altså endingene sjølstendige konstituenten som blir generert av frasestrukturreglene. Men i andre tilfeller oppfattes endingene som faktorer som (på forskjellig måte) henges på en formativ som faktorer, f.eks.

gestum	eller:	gestum
$\left[\begin{array}{l} \text{nøytrum} \\ \text{plural} \\ \text{dativ} \end{array} \right]$		$\left[\begin{array}{l} 3 \text{ genus} \\ 2 \text{ numerus} \\ 3 \text{ kasus} \end{array} \right]$

(Chomsky 1965:171f.)

Men mye av morfologien blir hørende til den fonologiske komponenten. Alle slags morfofonematiske vekslinger blir regulert i den fonologiske komponenten, også slike som angår orddanning.

Ut fra denne modellen er det ikke noe som ikke kan beskrives som syntaks eller fonologi. Vi så at syntaksen omfatter elementer som i overflatestrukturen er del av ord. Dette ble videreført seinere, idet en mente at verbalsubstantiver var avleda av verb (setninger), og seinere fant en også ut at andre ord (formelt sammensatte og enkle) var avleda av mer komplekse dypstrukturer, – f.eks. ville de såkalte generative semantikerne avlede verbet *drepe* fra forårsake + bli + ikke + leve (Hovdhaugen 1972:120). I et slikt system er morfologien helt forsvunnet.

Men morfologien kommer tilbake. Chomsky hevda i 1970 at substantiver som *proof* og *criticism* m.fl. ikke kan være transformasjonelt avleda av verba *prove* og *criticize*, dels fordi dannelsen ikke er helt produktiv, og dels fordi den semantiske forbindelsen med verbet ikke er helt regelmessig og forutsigbar.

Vi får altså en hypotese om at reglene for orddanning og syntaksreglene er uavhengige av hverandre – eller: at de ikke er av samme slag. Det betyr at morfologien igjen er etablert som egen komponent – i alle fall orddanning.

De som for alvor tar opp morfologien innen TG og hevder at den er en egen komponent, er tyskerne Bierwisch og Wurzel (før 1970) og også ungarenen Kiefer, som i 1970 skrev ei bok om svensk morfologi (Kiefer 1970).

De vil alle ha en egen morfologisk komponent «mellom» syntaksen og fonologien. Kiefer tenker seg (1970:21) at T-reglene er input til morfologien, og det som kommer ut der, er input til den fonologiske komponenten. Han tenker seg da at de reint fonologiske og morfofonologiske reglene hører til fonologien, mens annen allomorfi hører til morfologien. (Også Teleman (u.å.) har en generativ morfologi, men er mindre klar med hensyn til modellen.)

Men dette er ikke uproblematisk, og vi får andre forslag. Selkirk (1982) f.eks. vil ha iallfall orddanningsregler i leksikon, som da ikke bare består av ord eller leksikalske røtter, men også regler for orddanning.

Vi har nå antydning at morfologien kanskje ikke er så enhetlig at den bare finnes ett sted. Noen (S.R. Anderson) hevder at orddanning er i leksikon og bøyingsmorfologi i «fonologien» (vidt forstått).

S.R. Anderson (1975) har også pekt på det problematiske i å plassere en modul bare ett sted. Noen ganger ser modulene ut til å være inne i hverandre, f.eks. i følgende eks. fra dansk: Imperativ av dansk *bade* heter /bæ?ð/, altså med stød. Men at en her har stød, kan ikke forklares ut fra den fonologiske formen ellers i imperativ, bare ut fra infinitiven /bæ:ðə/. Det ser her dermed ut til at noen fonologiske regler går forut for de morfologiske.

Det finnes også noen som vil dele opp morfologien i egne komponenter – slik at morfologien ikke blir en egen komponent (Zwicky 1983).

Det største problemet i avgrensinga gjelder morfofonologi (morfonologi, morfonematikk). Vi skal derfor se litt nærmere på det.

5. Morfofonologi

Begrepet **morfofonologi** (MFO) stammer fra Trubetzkoy, men hans definisjon går noe videre enn slik ordet ble brukt seinere.

Klassisk strukturalistisk teori (Hockett, Kuryłowicz, Borgstrøm, Haslev, også Martinet) oppfatter MFO som det som angår fonemiske endringer i morfemene, mens de allomorfiske hører til fonologien. Mens bl.a. Trubetzkoy og Sapir regner MFO som del av fonologien, oppfatter de fleste andre strukturalistene den som del av morfologien.

Generativ grammatikk skyver derimot morfologien og MFO inn i fonologien. Derimot vil andre som seinere går inn for en egen MFO-komponent, oftest ha MFO i morfologien (Wurzel, Linell m.fl.). Andre igjen, f.eks. Dressler (1985) vil ha MFO som en egen komponent, men denne komponenten har, ifølge Dressler, ingen egne spesifikke egenskaper, noen er lik de fonologiske egenskapene, andre er lik de morfologiske. MFOs domene er interaksjonen mellom fonologien og morfologien.

Som kjent skjøv TG opprinnelig all morfologi til fonologien. Dermed ble vekslinger som *syng* – *sang*, *skyt* – *skaut*, *mann* – *menn*, *-de* – *-te* (*bygde/kjøpte*) osv. en del av fonologien. Dermed omfatter fonologien mer enn tidligere, og den blir mer abstrakt. (Jfr. Hovdhaugen 1972: [jy:ve] (gyve) blir avleda fonologisk fra en underliggende struktur: /gy:ve/. Også Kiefer (1970) og Teleman (u.å.) har liknende eksempler som blir kalt fonologiske.)

Som en reaksjon mot dette får en retninger som Natural Phonology og Natural Generative Phonology, som vil begrense fonologien til «naturlige» prosesser og regler. Liknende synspunkter finnes hos Linell (bl.a. i Linell 1979).

Når en diskuterer MFO, bør en, som flere har gjort det, sondre mellom flere typer regler som skaper allomorfi:

1. Noen er reinte morfologiske og har ikke noe med fonologien å gjøre: **Morfologiske regler (MR)**
2. Noen skyldes generelle synkroniske fonologiske regler, f.eks. fonotaks: **Fonologiske regler (FR)**
3. Noen har utspring i fonologiske forhold, men er ikke generelle, må avgrenses ved hjelp av morfologiske kategorier: **Morfologiske regler (MFOR)**.

Vi skal gi et par eksempler fra norsk på de ulike reglene:

1. MR: Vekslings -a/-et/-te i preteritum; vekslings -en/-a/-et i bestemt form av substantiver,
2. FR: Vekslings i nøytrale adjektiver i [pe:nt] og [sto:t]; vekslings i best. art. [ən]/[n]/[n],
3. MFOR: Vekslings -te/-de i pret. (*lyste/levde*) (ikke alltid forutsigbar ut fra konsonanten foran); vekslings i best. art. -ən/Ø i østlandsk (*veggən/man*).

Hva som er hva, er ikke alltid lett å si, men det bør være en oppgave for den som beskriver norsk, å prøve å skille. Det vil også skjerpe vår forståelse av norsk morfologi å sondre mellom de ulike typene.

Hvis en definerer regeltypene slik som ovenfor, vil de fonologiske reglene (FR) gå noe videre enn det f.eks. Borgstrøm og Haslev mener. Vi lar dem (som Linell) her gå utover allofonplanet, f.eks. er vekslings mellom g og k i *styg* – *styg*t en fonemisk vekslings, men den skyldes obligatoriske fonotaktiske regler for sammensetting av klusiler i norsk.

Et annet eksempel er utlydshending i tysk og russisk, f.eks. *Rad* – *Rat*: [ra:t], som blir en fonologisk regel fordi den gjelder generelt.

Det er ikke alltid lett å vite hvordan en skal klassifisere de enkelte reglene. Det kan f.eks. være fristende å betrakte vekslings i presens mellom -er og -r (*kjøper/kaster* – *når/får*) som en fonologisk regel, men flertall av *by*: *byer* o.l. viser at den er morfologisk avgrensa og dermed antakelig en morfologisk regel.

Sondringa mellom disse reglene har en viss konsekvens for den praktiske beskrivelsen av morfologien. MR er slike som er de mest grunnleggende, de som danner bøyingsklasser. MFOR er slike som i større grad bør kunne oppfattes som regler som danner undergrupper innen klasser. FR bør kunne skyves ut av morfologien og over til fonologien.

6. Klitika

Vi har tidligere sett på et grenseområde mellom morfologien og fonologien, morfologifonologien. Jeg skal her ta opp et annet fenomen som ligger i grenseland mellom syntaks og morfologi: **klitika**. Et klitikon er et trykklett ord av den typen vi finner i fransk: *je ne le veux* (jeg vil det ikke) eller spansk: *damelo* (gi meg det).

Klitika har noen egenskaper felles med morfemer i ord (komposita), og noen med sjølstendige ord i setningen. Prosodisk/fonologisk inngår klitikonet som del av et ord, syntaktisk oppfører det seg stort sett som et eget ord.

Begrepet klitika er oftest brukt når det er spesielle grunner for det, f.eks. 1) når vi har egne trykklette former av pronomen: fransk *me/moi*, ital. *mi/me, ci/noi* o.l., hvor det første pronomenet blir brukt når ordet står trykklett, 2) når ortografien viser at ordet «lener seg» til et annet («vertsord»): fr. *l'homme*, ital. *farlo*, spansk *damelo* eller eng. *wasn't, can't*.

Begrepet kan også være nyttig i norsk, både til å forklare historiske fenomener og synkrone.

Alle språk har antakelig trykklette ord, men klitika som begrep er nyttig først og fremst når vi har fenomener som ikke bare kan forklares ut fra generell trykkletthet. Et slikt tilfelle er i beskrivelsen av norske pronomener. Det østlandske hunkjønnspronomenet *a* (*Se på a!*) bør beskrives som et klitikon. Likeså hankjønnspronomenet *n* (*Sett'n der!*), for generelle regler for trykksvakhet vil ikke få *a*-en i *han* til å bli borte. Derfor må *n* sies å være et eget klitisk pronomen i norsk.

Et annet tilfelle der begrepet er nyttig, er når en skal beskrive overgangen fra *d* til *r* i en del ord, som *i du* til *ru*, som vi har i mange dialekter, f.eks. Oslo: *ska'ru være med?* o.l. Spesielt interessant er dette i en dialekt som stavangersk, der slike pronomener kan få overgang fra *d* til *r*, og da ikke skarre-*r* men rulle-*r*. Denne overgangen er ikke bare en vanlig svekkingsregel, for et verb som *å lade* kan ikke i stavangersk bli til *lare*, men sekvensen *la + det* kan bli til *lare*, på samme måte som *Ta det med deg!* kan bli til *Ta're med deg!* Overgangen fra *d* til *r* ser altså ut til å bare forekomme i klitika.

Også i historisk språkvitenskap har begrepet klitika sin funksjon. Den bestemte artikkelen i nordisk var opprinnelig et eget ord, et pronomen, som etter hvert ble klitisert og seinere ble bøyingsending. Altså: *hestr inn* → *hestrinn* → *hestrinn*.

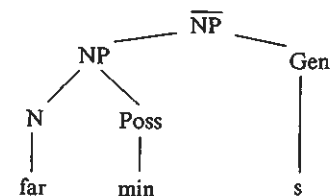
Her ser vi den normale utviklinga fra et ord over klitikon til bøyingsending. (På samme måte som f.eks. personendinger på verb i indoeuropeisk antakelig har oppstått ved at pronomener er klitisert.) Samme slags utvikling har vi ved reflexiv: *kalla sik* → *kalles*.

Men vi kan også få en slags «omvendt» utvikling: Etter at *kalla sik* er blitt til *kallask*, og *kallask* etter hvert oftest har fått passiv betydning, oppstår på ny *kalla sik* for å uttrykke reflexiv.

Et parallelt tilfelle har vi kanskje i moderne genitivkonstruksjoner.

Genitiv ble opprinnelig markert som kasusending, dvs. som ending på overleddet og ved kongruens på attributive adjektiver o.l.: *Å døgum Haralds ins Hårfagra*. S-en frigjør seg etter hvert og henges ikke bare på overleddet, men på slutten av leddet: *Harald Hårfagres, mannen i gatas, Kongen av Norges, Hans og Gretes, hvems, far mins*.

Genitivs-s-en er nå ikke lenger en vanlig bøyingsending, men et klitikon, et syntaktisk uttryksmiddel som henges på slutten av et ledd, uansett hva slags ord som står til slutt i dette leddet. Strukturen er dermed noe i retning av:

Når s-en slik blir et klitikon, vil den etter hvert også kunne oppfattes som noe som kan henges på hva som helst, og vi får bl.a. utvikla nye eiendomspronomenener som *hvems, hvemses, dems, hoses, deises*, o.l.

Antakelig kan vi her også finne årsaken til den sterke ekspansjonen som genitiv med *sin* har i dag. Som kjent brer konstruksjonen *Kari sin bil seg* på Østlandet, især Oslo, i dag. Denne konstruksjonen er vel kjent fra vestlandsk og nordnorsk, men det er lite rimelig å se på utviklinga i østlandsk som en vanlig påvirkning fra vestlandsk/nordnorsk. Riktignok er det viktig for forståelsen for fenomenet at konstruksjonen finnes i norsk, men det er også andre faktorer som må trekkes inn. Når først s-en er blitt et fritt syntaktisk element, kan *sin* sees på som en reint fonetisk tydeliggjøring av s-en. Det ser ut til at sin-genitiv kommer først inn der vi har størst behov for å tydeliggjøre genitiv, f.eks. etter ord på s: *SAS sitt styre* (Rolf Presthus 1984), *Marx sine skrifter* (Aftenposten 1985) o.l. Den vil også lett dukke opp når vi skal ha genitiv av et navn der det ikke er lett å vite om s-en hører til navnet eller er genitivs-s.

7. Orddanning

Strukturalistisk orddanning – eller retttere sagt: analyse av komplekse ord, var å dele i ICer til det enkelte morfem:

1. *Jernbane-stasjon*
2. *Jern-bane*.

Innen TG ble det tidlig hevda at ordavledning burde beskrives transformasjonelt:

avslå → *avslag*

ødelegge noe → *ødeleggelse av noe*

(Jfr. Teleman u.å. og Vinje 1973.)

Chomsky sjøl hevda tidlig at dette ikke alltid går. Det gjelder spesielt ikke-produktive avledninger. Videre finnes det ofte «avledninger» hvor rota ikke eksisterer som eget ord: *prob-able, sannsyn-lig*.

Kiefer (1970) mener at orddanning skjer i leksikon. I leksikon finnes

både stammer og avledningsendinger, med spesifikasjon av hva slags stamme endingene kan stå til.

Chomsky (1972) mener på bakgrunn av andre argumenter (mest syntaktiske) at substantiverte verb som *refusal* og *proof* er oppført i leksikon, mens reine verbalsubstantiver som *refusing* og *proving* er avleda transformasjonelt. Vi kan parallellføre dette med norske eksempler som de leksikalsk deriverte *skriv*, *bygning*, *drift* – overfor de transformasjonelt deriverte *skrivning*, *bygging*, *driving*.

Når det gjelder sammensetninger, komposita, er Kiefer noe mer usikker og ubestemt. På den ene sida virker det naturlig å avlede mange sammensetninger transformasjonelt, men på den andre sida er mange sammensetninger leksikalisert, dvs. det er ikke mulig å slutte hva sammensetningen betyr ut fra betydningen til de enkelte delene.

En viktig studie av orddanning innen TG-tradisjonen er Aronoff (1976). Aronoff har utforska engelske avledninger, især med latinsk opphav, og han ser ut til å mene at

1. alle ord finnes i leksikon
2. leksikon inneholder også orddanningsregler
3. ord dannes av ord, ikke morfemer
4. begrepet morfem bør frigjøres fra kravet om det skal ha en fast betydning².

Han mener altså at ikke bare morfemene ligger i leksikon, men også alle orda de er del av (siden morfemets betydning kan veksle fra sammensetning til sammensetning, og siden vi ikke kan slutte hva et sammensatt ord betyr ut fra de enkelte delene).

Et synspunkt som både Aronoff og andre er inne på, er at sammensetningene er løsere eller fastere. Dette kan formaliseres ved å sette inn ulike grader av grenser, en løsere (ordgrense) #, og en fastere (morfemgrense) +. Det ser f.eks. ut til at prefikset *in-* (*indifferent*) danner fastere avledninger enn *non-* og *ikke-*. Det ser vi dels på at *in-* har flere morfofonematiske vekslinger (*illegal*, *impotent*) og ikke kan brukes ved på langt nær så mange ord som *non-* og *ikke-* kan³.

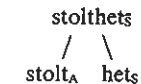
Hvis grammatikken skal angi hva som fins og ikke fins i språket, er det også relevant å stille følgende spørsmål: Hva er mulige sammensetninger/avledninger?

Flere ser ut til å mene at for substantiviske sammensetninger er det umulig å gi regler. Muligens vil bare pragmatiske/semantiske forhold avgrense eller gi regler for hva som fins.

Ved verb ser det ut til å være noe mer avgrensa. Noen (f.eks. Lieber 1983, Selkirk 1982) mener at det som kan gå inn i argumentstrukturen til et verb eller preposisjon, kan danne sammensetning med det. Ved aktive verbalsubstantiver, dvs. bl.a. ord på *-ing*, vil det utelukke subjektet, men inkludere objekter og adverbialer. Til *Studenten spiser pasta* og *Faren yter bidrag* kan vi danne *pastaspising* og *bidragsyting*, men ikke **studentspising* og **farsyting*. I passiv blir det omvendt: jf. *Møllen spiser jakka* med *møllspist* og **jakkespist*.

Roeper & Siegel (1978) hevder at det bestandig er den første søsterkonstituenten til høyre som danner sammensetning med verbalet, men Selkirk (1982) mener at det ikke alltid stemmer.

Når det gjelder strukturen i sammensetninger, så er det slik at hovedordet kommer sist (i norsk, engelsk o.fl.): f.eks. er *bilgummi* ikke det samme som *gummibil*, og *bilgummi* er en type gummi og *gummibil* er en type bil. Noen har villet knytte disse regelmessigheter til syntaktiske overlegninger om X-teori, om at egenskaper/faktorer «siver» oppover i treet til høyeste kategori X. Slik skulle det i så fall gjøre også i sammensetninger:

Det som er til høyre, er hode i det sammensatte ordet og bestemmer kategorien.

8. Morfologisk teori og norsk morfologi

Allmenn morfologisk teori bør også ha interesse for den som driver med norsk morfologi. De allmenne teoriene der kunne gi økt innsikt i norsk morfologi på flere punkter. Den som beskriver allomorfi ved bøyning, bør ikke bare påpeke det, men også finne ut av om allomorfen skyldes morfologiske regler, morfofonologiske regler eller reint fonologiske regler. Dersom en skiller mellom disse, så vil en komme bedre på sporet av hvorfor allomorfen fins. Dette gjelder både den som beskriver standardspråk og den som tar for seg dialekter.

For den som forsker i språkutvikling, bør det også være en oppgave å se om utviklinga følger generelle prinsipper. Det kan være snakk om å studere lånord, hva slags mønster disse følger, hva slags avlednings- eller bøyingsendelser som er produktive m.m. Det kan også være snakk om å se på språkendinger i en dialekt, hva slags prinsipper som ligger til grunn for de endringene

som skjer. Det kan både her og i historisk morfologi generelt undersøkes om endringene følger prinsipper som f.eks. tilhengerne av Naturlig morfologi har satt opp, det kan være snakk om å se på hva slags prinsipper for analogi utviklinga følger. Det kan også være snakk om å se om de fonologiske eller de morfologiske reglene er sterkere, å finne ut når de fonologiske reglene går over til å bli morfologiske m.m. Som et eksempel skal jeg til slutt se på et fenomen i norsk morfologi der allmenne teorier kan være med og kaste lys over det som skjer. Jeg tenker da på pronomensystemet i norsk.

Det blir vanligvis sagt at norsk ikke lenger har kasus (bortsett fra genitivs-s), unntatt i de personlige pronomenene. Dette er, som de fleste har lagt merke til, upresist, for noen pronomen har ikke denne forskjellen. For å få dette litt mer presist, må vi nå sondre mellom forskjellige varianter av norsk. Om vi tar moderat bokmål eller riksmål, kan vi dele pronomenene slik:

I A: Med kasusforskjell:

1.sg.	jeg	meg
1.pl.	vi	oss
2.sg.	du	deg
3.sg.m.	han	ham
3.sg.f.	hun	henne
3.pl.	de	dem

B: Uten kasusforskjell

2.pl.	dere	dere
3.sg.anim.	den	den
3.sg.inan.	det	det

Om vi går til østlandsk «normaltalemål», kan vi finne følgende system:

II A:

1.sg.	jeg	meg
1.pl.	vi	oss
2.sg.	du	deg
3.sg.f.	hun	henne

B:

2.pl.	dere	dere
3.sg.m.	han	han
3.pl.	de (dem)	de (dem)
3.sg.anim.	den	den
3.sg.inan.	det	det

I nynorsk finner vi et system som likner på det siste, bortsett fra at vi har kasusforskjell i 2.pl.: *de – dykk*, mens en på den andre sida har valgfritt egen kasus i 3.sg.f.: *ho – ho/henne*.

Går vi til dialektene, vil vi se, litt grovt, at 1. og 2.sg. og 1.pl. alltid har ulik form. (Unntak finnes: Gudbrandsdalen m.m. for 1.pl. og enkelte steder 2.sg. i nyere mål, men bare sporadisk.) 2.pl. har ofte ulik form (som i nn), men tendensen er i retning av samme form (*Dikkan må vaske dikkan* (Fagernes)). I 3.pers. er det vanligvis samme form, men især i fem.sg. kan det være en egen form: *henne* e.l. Dersom vi går nøye inn på forholda i den enkelte dialekt, blir bildet noe mer komplisert, da både trykkforhold (*Har'u sett'a? Nei, ikke henne.*) og attribusjon kan regulere valg av pronomen (*Kjenner du henne?, Kjenner du hun der borte?* (Oslo vest)).

Er det så tilfeldig hvilke pronomen som får samme form, og hvilke som ikke får det? Kanskje ikke helt. Silverstein (Viberg 1981-4:13) har prøvd å postulere universelle hierarkier for kasusmarkering. Hans hierarki er slik (forenkla):

1. 1. og 2.pl.
2. 1. og 2.sg.
3. 3.pers.
4. Egennavn
5. Subst. som betegner mennesker
6. Andre subst.

Denne oppstillinga svarer bra også til forholda i norsk, men med visse unntak: 1.sg. holder bedre på kasusmarkeringa enn 1.pl. og 2.pl., 2.sg. holder seg bedre enn 2.pl. (og 1.pl.). Vi ser ellers at i 3.sg. holder markeringa seg bedre i fem. enn i mask. Lenger ned i hierarkiet kan vi ikke avgjøre noe på grunnlag av subjekt-/objektformer, men trekker vi inn genitivs-s og kaller det en kasusform, så veit vi at den blir mer brukt i ord som betegner mennesker, og det passer med Silversteins hierarki.

På bakgrunn av det norske materialet kan vi modifisere hierarkiet ovafor til:

1. 1.sg.
2. 2.sg.
3. 1.pl.
4. 2.pl.
5. 3.sg.m., f. og pl.
6. 3.sg.inan.
7. ...

Jeg har her ikke skilt mellom mask. og fem. i 3.sg. Forskjellen er muligens særnordisk (fonetiske forhold?) og ikke universell (jf. tysk: *sie* – *sie*).

En kan så gå et skritt videre og spørre hva som ligger til grunn for dette hierarkiet. En vil da se at det som ligger høgt oppe i hierarkiet, er ord som betegner taleren, og jo fjernere fra taleren en kommer, jo lenger ned kommer en. Videre kan vi si at det som kommer høgt opp, er det som mest naturlig er subjekt i setningen. Det er m.a.o. en viss korrelasjon mellom pronomenets «subjektbarhet» og dets hyppighet i kasusdifferensiering. M.a.o.: Jo sterkere et pronomen er knytta til egenskapen å være subjekt, jo oftere skiller det formelt mellom subjekt og objekt.

Om det nye hierarkiet vårt er universelt, kan vel diskuteres. Men å sette sg. foran pl. virker rimelig også på den måten at det da stemmer mer over ens med andre postulerte hierarkier. Om derimot 2.sg. skal gå foran 1.pl. er vel mer usikkert universelt (stemmer med fransk, men ikke med engelsk f.eks.). Poenget er likevel ikke her å lage det helt korrekte hierarki for kasusmarkering, men å vise at studiet av norsk kan gi nyttige bidrag til utviklinga av allmenne teorier om språk, og dessuten at allmenne teorier om språk kan kaste lys over hva som skjer i norsk.

NOTER

¹Noen ville her likevel kunne si at rekkefølgen er bestemt historisk, og morfologien er dermed på en måte «stivna syntaks». Men dels stemmer det ikke alltid, og dels er det ikke alltid tilstrekkelig forklaring. I spansk var rekkefølgen en gang *verb + klitisk pronomen + habere* (som i portugisisk i dag), men når *habere* etter hvert ble futurumsending, bytta den og pronomenet plass: *hablaré* (si det til han).

I norrønt *hafsins* var rekkefølgen rot + kasus + bestemt + kasus, og vi kunne derfor like gjerne ha fått genitiven før artikkelen istf. omvendt, slik det ble: *havets*.

²Aronoff følger tradisjonen ved å si at *egoistisk* nok er danna v.h.a. suffiksene *-ist* og *-isk*. Men det viser seg, sier han, at ord på *-istisk* (*-istic*) bare finnes når det finnes et tilsvarende ord på *-isme* (*-ism*). Dette får ikke en tradisjonell analyse fram, men det gjør en om en sier at *egoistisk* er avleda av *egoisme*. (Dataene stemmer stort sett for norsk – om en studerer *Bokmål baklengsordliste, Norske språkdata, rapport nr. 3*, PDS, Bergen 1972. Det er bare 7 unntak av 55, bl.a. *syklist, pianist, pensjonist*.) På norsk kan en også gjøre liknende iakttagelser ved suffikset *-sjon*, som forutsetter verb på *-ere*.

³Et eksempel på at slike grenser kan svekkes over tid, har vi når et ord som /hu:slɪ/ (huslig) begynner å bli uttalt /hušli/, eller når /oplakt/ (opplagt) etter hvert kan få uttalen /oprakt/.

Kanskje kan vi se et eksempel på det motsatte i sammensetninger med stedsnavn som første ledd. Tradisjonelt er det stammeformen som inngår i sammensetninger: *halling-kast, rondastakk, Majorstu-strøket, Nordmarkstraver*. Men det ser ut til at en nå oftere

får første leddet i bestemt form (og dermed løsere sammensetning): *Majorstua-strøket, Vålerenga-spillerne, Rondane-traktene, Nordmarka-travere*.

BIBLIOGRAFI

- Anderson, S. R. 1975: On the interaction of phonological rules of various types. *Journal of Linguistics*.
- Anderson, S. R. 1982: Where's Morphology? *Linguistic Inquiry*.
- Aronoff, Mark 1976: *Word formation in generative grammar*. Cambridge, Mass.
- Bergenholtz, Henning & Joachim Bugdan 1979: *Einführung in die Morphologie*. Urban. Stuttgart.
- Bickerton, Derek 1981: *Roots of language*. Ann Arbor.
- Bjorvand, Harald m.fl. 1982: *Språkvitenskap. En elementær innføring*. Oslo.
- Borgstrøm, Carl Hj. 1973: *Innføring i sprogvidenskap*. Oslo.
- Bybee, Joan L. 1985: *Morphology*. Amsterdam.
- Chomsky, Noam 1965: *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Mass.
- Chomsky, Noam 1973: Conditions on transformations. I: S. R. Anderson & P. Kiparsky: *A Festschrift for Morris Halle*. Cambridge, Mass.
- Dressler, Wolfgang U. 1977: *Grundfragen der Morphologie*. Wien.
- Dressler, Wolfgang U. 1983: On word formation in Natural Morphology. I *Proceedings of The XIIIth International Congress of Linguistics 1982*. Tokyo.
- Dressler, Wolfgang U. 1985: *Morphology*. Ann Arbor.
- Greenberg, Joseph H. 1963: *Universals of language*. Cambridge, Mass.
- Greenberg, Joseph H. (ed.) 1978: *Universals of human language 1-4*. Stanford.
- Hale, Kenneth m.fl. 1977: Three cases of overgeneration. I: P. W. Culicover: *Formal Syntax*. New York.
- Haslev, Marianne 1972: *Morfo-fonemikk*. Oslo.
- Hockett, Charles 1954: Two models of linguistic description. *Word*.
- Hovdhaugen, Even 1972: *Transformasjonell generativ grammatikk*. Oslo.
- Janda, Richard D. 1983: «Morphemes» aren't something that grow on trees. I: *Papers from the Parasession, Chicago Linguistic Society meeting 1983*.
- Kiefer, Ferenc 1970: *Swedish morphology*. Stockholm.
- Lieber, Rochelle 1983: Argument linking and compounds in English. *Linguistic Inquiry*.
- Linell, Per 1979: *Psychological Reality in Phonology*. Cambridge (UK).
- Matthews, Peter H. 1974: *Morphology*. Cambridge (UK).
- Mayerthaler, Willi 1981: *Morphologische Natürlichkeit*. Wiesbaden.
- Roeper, T. & M. E. A. Siegel 1978: A lexical transformation for verbal compounds. *Linguistic Inquiry*.
- Selkirk, Elisabeth O. 1982: *The syntax of words*. Cambridge, Mass.
- Teleman, Ulf (u.å.): *Om svenska ord*. Lund.
- Viberg, Åke 1981: *Typologisk språkjämførelse*. (Stensil.) Stockholms universitet.
- Werner, Otmar 1983: Kongruenz in den nordischen Sprachen. I: *Akten des fünften Arbeitstagung der Skandinavisten des deutschen Sprachgebiets*. St. Augustin.
- Wurzel, Wolfgang U. 1984a: *Flexionsmorphologie und Natürlichkeit*. *Studia Grammatica XXI*. Berlin (DDR).

Wurzel, Wolfgang U. 1984b: On morphological naturalness. *Nordic Journal of Linguistics*.

Zwicky, Arnold M. 1983: An expanded view of morphology and the syntax interface. I: *Proceedings of The XIIIth International Congress of Linguistics 1982*. Tokyo.

Adressa til forfatteren:

Institutt for nordisk språk og litteratur

Universitetet i Oslo

Pb. 1013 Blindern

0315 Oslo 3